

UN PAS MÉS A SANT MAGÍ:
1a JORNADA D'ESTUDIS DE LA BRUFAGANYA
Dissabte, 25 de març de 2023. Castell dels Comtes.
Santa Coloma de Queralt.

Rita Armejach

El perquè de la Jornada

L'associació d'amics de Sant Magí de la Brufaganya i el seu entorn som un grup de persones que vivim a Cervera, Igualada, Tarragona, Santa Coloma de Queralt, Piera, Barcelona que des de l'any 2008 estem treballant desinteressadament amb la finalitat que Sant Magí recuperi l'esplendor i la popularitat que tenia. Ens sentim hereus d'una tradició centenària que ha anat passant de generació en generació adaptant-se a les circumstàncies històriques de cada moment.

L'any 2009 neix l'*Associació d'Amics de Sant Magí de la Brufaganya i el seu entorn* que ha redreçat el santuari amb missa mensual i ha dignificat els aplecs i festes tradicionals. L'any 2011 neixen les Nits de la Brufaganya amb concerts de gran qualitat i un ambient càlid abans i després de les sessions.

Al llarg dels darrers anys s'han fet activitats de diferents tipus tals com volunta-

riat per neteja i petits arranjaments, visites guiades, activitats de natura, conferències sobre temes puntuals i participació en les Jornades Europees del Patrimoni donen vida al santuari i acosten un públic popular i interessat en Sant Magí de la Brufaganya.

Ara, recollint les recerques individuals i les propostes de grups com el de natura, la memòria oral i el patrimoni, l'Associació d'Amics de Sant Magí de la Brufaganya creu que és el moment de donar un pas més i organitzar les "Jornades d'estudis de la Brufaganya" amb l'objectiu de:

- Potenciar els aspectes menys coneguts i donar-los a conèixer de forma ordenada i científica.

- Reunir, reorganitzar i sistematitzar els estudis i recerques que hi ha sobre Sant Magí de la Brufaganya.

- Ampliar el camp de persones interessades que arriben a Sant Magí de la Brufaganya, amb noves propostes d'investigació.

Centre d'Estudis

Sant Magí

Des de casa, podreu seguir l'acte en directe a l'adreça: <https://www.brufaganya.cat>

1ª Jornada d'Estudis de la Brufaganya

Conferències

Magi, cult and landscape; a saint of European importance a càrrec de Graham Jones, Kellog College, University of Oxford

Els papers de Sant Magí de la Brufaganya: cinc segles d'història a càrrec de Joan Quijada, arxiver AHAT Tarragona

L'antic patrimoni artístic del santuari de Sant Magí de la Brufaganya: retaules i pintures a càrrec de Sofia Mala de la Cruz, Universitat Rovira i Virgili

Taula rodona coordinada per Max Turull i Rubinat, Universitat de Barcelona

Inscripcions i dinar: 606.067.198 (Rita Armejach)
E-mail: santmagiestudis@brufaganya.cat
Assistència on-line: www.brufaganya.cat

Dissabte 25 de març de 2023, **10h. a 14h.**
a la sala Merlets del castell de Santa Coloma de Queralt

Organitza:

Associació d'Amics
de Sant Magí de la Brufaganya
i el seu entorn

Patrocina:

INSTITUT RAMON MUNTANER
Fundació privada del Consell de Castella de Lleida

Col·laboren:

Ajuntament de
Santa Coloma de Queralt

CEEL
CENTRE D'ESTUDIS LLACUNENSES

ACBS

ASSOCIACIÓ CULTURAL
SANTA COLOMA DE QUERALT
SANTA COLOMA DE QUERALT

Aquesta és la línia de fons que ens guia en la “1ª Jornada d’Estudis de la Brufaganya.”

Descripció de la Jornada /Com va anar el dia?

Dissabte dia 25 de març de 2023 té lloc al Castell dels comtes de Santa Coloma de Queralt la “ 1ª Jornada d’Estudis de la Brufaganya” organitzada per l’Associació d’Amics de Sant Magí de la Brufaganya i el seu entorn i la col·laboració del CELL Centre d’Estudis Llacunenc així com ACBS Associació cultural Baixa Segarra. La jornada compta amb l’ajut de l’IRMU (Institut Ramon Muntaner) en la seva convocatòria de ajuts per Jornades.

La Jornada comença amb un munt de problemes logístics. Ha caigut el servidor de l’Ajuntament de Santa Coloma i el Castell -espai municipal- no té internet. Això fa impossible la conferència del Dr. Graham Jones des del Kellogg college de la Universitat d’Oxford (Anglaterra) i la connexió des de casa, d’aquelles persones barcelonines, cerverines, tarragonines i lleidatanes que estan inscrites a nivell virtual.

Gràcies a la creativitat i recursos del Sr J. Fonoll d’ACTE (Associació Catalana per la Telemàtica Educativa) s’aconsegueix que funcioni una solució alternativa. S’aconsegueix una correcta connexió *online*, es prepara ZOOM (Zoom és un programa per poder fer videotelefonía per Internet) i la sala que ACTE ha reservat per l’esdeveniment i amb l’ajut de la Sònia, alumna de 4rt d’ESO del IES Segura de Santa Coloma, que s’ha ofert voluntària per fer el seguiment, es comença la Jornada dins l’horari previst.

Rita Armejach, en nom de Amics de Sant Magí de la Brufaganya obre la jornada agraint les col·laboracions i la assistència presencial i virtual. Explica la documentació que els assistents tenen a la carpeta i que dóna una aproximació a l’horari, a la durada de cada ponent, a la documentació ampliada per Elisa Martí-Lopez i Josep Mestres derivada de la conferència en anglès del Dr. Graham Jones i un petit cartell recordatori igual al que s’ha donat al centenar de persones que havien assistir al lliurament del Premi Sikarra al Santuari de Sant Magí el

Josep Santesmas, Rita Armejach i Camil Queraltó.

diumenge dia 19 de març. Després Rita Armejach de l'Associació d'Amics de Sant Magí, presenta i dóna la paraula a Josep Santesmases president de CCEPC (Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana) que glosa el treball dels centres d'estudis i els esforços dels que com "l'Associació d'Amics de Sant Magí i el seu entorn" inicien noves línies de recerca entre les que s'emmarca aquesta Jornada d'estudis. Agraeix la invitació i rememora les seves vingudes a Amics de Sant Magí de la Brufaganya i els bons records de temps passats entre els roures i les festes tradicionals.

Graham Jones.

Ara Rita Armejach en nom dels Amics de Sant Magí dóna la paraula al CELL (Centre d'Estudis Llacunencs) que des del primer moment va donar suport a la proposta d'iniciar la línia de recerca que veu la llum en aquesta Jornada d'estudi i col·labora activament en la jornada. El Sr. Queraltó, el seu president, agraeix la presentació i vincula la Llacuna i Amics de Sant Magí de la Brufaganya en temps dels Barons de la Llacuna, senyors de Brufaganya en època dels beneficiats a l'edat

mitjana. I, en pla més vivencial, recorda que quan era petit, en els dies de l'aplec a Sant Magí de la Brufaganya, el seu pare netejava el carro, l'omplien de cadires i la família i els de casa anaven Sant Magí de la Brufaganya a fer l'aplec dinades, rialles i ball tothom en bona harmonia.

Comencen les conferències... des de lluny!!!

La primera conferència "*Sant Magí de la Brufaganya landscape a saint of european importance*" la ha impartit el Dr. Graham Jones historiador del paisatge, investigador de Sant Magí i els seus

Assistents virtuals.

aspectes monacals durant més de deu anys, actualment es professor del Kellogg College de la Universitat d'Oxford. Ho fa des de la llunyania i amb la barrera de l'idioma. La conferència es va seguir des de ZOOM amb el suport del material traduït per Josep Mestres, voluntari de Amics de Sant Magí de la Brufaganya i els esquemes i transparències traduïdes per E. Martí-López. El públic que omplia la sala, consultava els esquemes i la documentació a l'hora que seguia la conferència.

Quina és la importància europea de Sant Magí i de la Brufaganya?

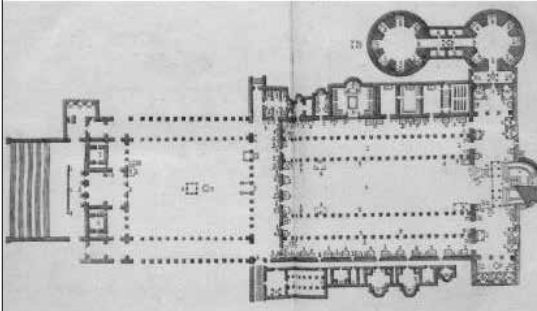

Sant Magí de Brufaganya

1946?: Foto de Joan Millat i Bas, Arxiu AASMB no. AFSM013, Centre d'Estudis Llacunencs

> Oest

Altar i tomba santuari

Antiga Basílica de Sant Pere, Roma

Tiberio Alfarano, c.1590: Pla de la Basílica de Constantí, substituït 1506-1626.

> Oest

Altar i tomba santuari

Una primera part més general del monacat a nivell europeu i després les qüestions relacionades amb Sant Magí de la Brufaganya, les parts del paisatge i el santuari al llarg del temps.

En nom de Sant Magí de la Brufaganya, Rita Armejach agraeix al Sr. Jones la conferència i a l'Elisa i al Josep la seva tasca de traducció documental.

Recuperant els arxius... malgrat la guerra civil

Es passa a la segona ponència amb la presentació del Sr. Joan Quijada Bosch, tècnic arxiver de l'AHAT (Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona). La seva trajectòria i la seva llarga experiència aporta a la jornada aspectes rellevants en el seguiment de documents que es creien destruïts durant la guerra civil. El Sr. Quijada, en la

seva documentada exposició, els enllaça encertadament en el moviment general per salvar el patrimoni a nivell nacional.

Emprant documents de l'AHAT i amb una mínima connexió *online*, mostra el funcionament de l'arxiu per poder oferir un servei als diferents estudiosos interessats en els temes sacramentals i patrimonials de les zones de la Brufaganya i tarragonines en general, ja que durant temps els arxius parroquials funcionaven com arxius notariaus. Es remarca en la presentació per part dels Amics de Sant Magí el paper rellevant del Sr. Quijada en la recuperació documental de Sant Magí de la Brufaganya, que es creia perduda.

S'agraeix la documentada exposició, es comenta el fet que internet va funcionant correctament, es demana si hi han preguntes entre els assistents presents o els qui ho segueixen *online*.

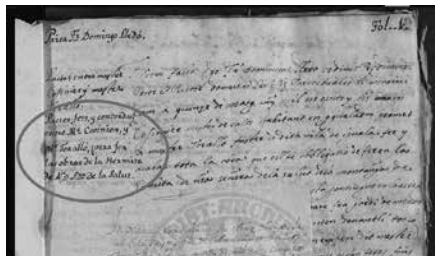
Resolts els dubtes es fa una pausa. Bons entrepans, embotits de pagès, dolços i cafè a càrrec dels voluntaris de Sant Magí de la Brufaganya. L'esmorzar va permetre

Joan Quijada.

Sofia Mata.

Retaula que hi havia a l'ermita de la Salut.

la relació entre els assistents, molts d'ells responsables de projectes relacionats amb Sant Magí de la Brufaganya i altres centres culturals de Copons, Cervera, Barcelona, Igualada, Tarragona i Santa Coloma

Mes sorpreses i descobertes

Es reprèn la tasca amb la conferència de la Dra. Sofia Mata de la URV (Universitat Rovira Virgili) i antiga directora del Museu Diocesà de Tarragona, l'Associació d'Amics de Sant Magí fa un repàs a les seves publicacions i resalta l'interès que aporta a algun aspecte poc conegut pels presents sobre Sant Magí. La Dra. Sofia Mata ens presenta una documentada informació general sobre pintura i escultura de la zona amb molts exemples i ens dona

la sorpresa de mostrar una campana que va ser robada de l'església de Sant Magí de la Brufaganya el 1878 comprada a un antiquari pel Sr. Ferran de Castellarnau i Espina, retornada al Museu Diocesà on està dipositada. Una altra aportació és una pintura de Sant Magí de la Brufaganya molt documentada. Ambdós elements desconeguts per la majoria dels assistents.

Tots fem recerca, cadascú en el seu nivell

Canviem de registre i presentem les recerques que duen a terme els voluntaris de Sant Magí de la Brufaganya. A la presentació queda clar que en aquesta jornada escoltem els especialistes de les universitats, ens nodrim de la seva expe-

Montse Rumbau.

Jordi Solé.

riència i valorem i presentem algunes de les línies de recerca que duen a terme els voluntaris de Sant Magí de la Brufaganya. No podem presentar en aquesta Jornada tots els aspectes d'investigació que fem els voluntaris, sinó que tant sols n'hem escollit dos:

"Dones i Homes de SANT MAGÍ DE LA BRUFAGANYA", on Montse Rumbau, doctora en Història Antiga per la Universitat de Barcelona, presenta algunes línies antropològiques de la Brufaganya. Fruit de la seva recerca en els darrers deu anys, arreu dels masos i pobles que envolten Sant Magí de la Brufaganya. Montse Rumbau ha fet una memòria viva i documentada dels canvis de vida, de les estructures familiars i econòmiques de l'entorn. Dones i homes de les masies i els pobles de la Brufaganya han viscut canvis vitals i estructurals que apareixen en el llibre *500 anys de vida rural a la Sant Magí de la Brufaganya i entorn*, de la que és autora i segurament estaran ampliat en la recopilació, en la que està treballant. Memòria viva d'unes formes de vida que se'ns escapen i que si no recollim es perdran en el temps.

Agraïm a Montse Rumbau la seva viva

exposició, demanem si hi ha preguntes i resoltes les qüestions, passem a la següent aportació.

Jordi Solé, perit agrícola, voluntari i ànima de Sant Magí de la Brufaganya. Falten paraules per presentar-lo perquè no hi ha paraules per explicar què suposa la feina del Jordi. Pujar marges de pedra seca amb un grup de voluntaris, rehabilitar la casa de l'ermità amb un altre grup de persones, ser l'ànima als aplecs, als con-

certs aportant i gestionant la intendència amb un grup de voluntaris, I, amb el grup de natura de Sant Magí de la Brufaganya, cada dimarts fent recerca, vinculat amb Josep Nuet i Badia de l'Equip de Recerca Botànica (ERB-CEC) del Centre Excursionista de Catalunya.

Veiem un exemple de coordinació: “*el proper dissabte, 12 de novembre tenim previst fer una nova jornada d'exploració botànica amb els companys de l'Equip de Recerca Botànica del Centre Excursionista de Catalunya. Pensem fer l'exploració de la muntanya del cingle de les Coves. Arribarem a Sant Magí de la Brufaganya, ja esmorzats, cap a quarts de deu i aparcarem a la capella de les Fonts. D'allí agafarem la pista que porta al mas del Freres, però agafarem el camí que ens duu al collet dels Apòstols. En algun punt d'aquest recorregut intentarem acostar-nos al caire del cingle evitant*

en el possible les garrigues denses que barren el pas. Del collet del Apòstols, baixarem al santuari i a la capella de les Fonts.”

Amb un suport gràfic molt complet en Jordi Solé ens presenta el *Catàleg de plantes vasculares de Sant Magí de la Brufaganya*, amb el pla, els objectius i les vinculacions amb altres estudis. Aporta pautes i treball de camp en aspectes de natura en la recerca que s'està duent a terme, fent una comparativa amb els estudis de Boloix i l'ecosistema estudiat els anys 40 amb un entorn suís.

Rita Armejach, mestra i psicopedagoga, amb experiència en els diferents nivells educatius i de formació del professorat, pionera en la introducció de les TIC (*Tecnologies de la informació i la comunicació*) a l'aula i sobretot voluntària de Sant Magí de la Brufaganya; presenta un treball que -com ella mateixa diu- és de tothom. Fet entre tots i que no està

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	
2	nr flo	= estat	= Fou	= Rocan	= les Fd	= ruta ri	= la com	= sola G	= Santu	= carret	= Salut	= Cal Ni	= Coll d	= Fluvia	= Data av	= BOB	= Nom itali	= Familia	= Nom
24	3546	F:FO	x												20200714	si	Anacamptis pyramidalis	Orquidàcies	Fla r
25	2506	E:F		x	x											si	Anacyclus clavatus (Desf.) Peers.	compostes	Panag
26	1734	E:F	x	x	x				x		x				20200209	no	Anagallis arvensis L.	Primulàcies	Alab
27	1837															si	Anemone hepatica	Ranunculàcies	Borna
28	128	F:FO	C	?										x	190409	25	Anemone hepatica	Ranunculàcies	Ferge
29	627		x												20200209	no	Anthyllus vulneraria_ssp.angustifolius	Leguminosàcies	Herbi
30	2072							?	x	x		?				si	Antherinum majus L.	Escrofulariàcies	Boca
31	2072a															si	Antherinum majus L. Ssp. majus	Escrofulariàcies	Badi
32	2072															si	Antherinum majus L. Ssp. Tortuosum	Escrofulariàcies	Camí
33	2072a	E:F														si	Antherinum barrelieri subsp. Litagosa	Escrofulariàcies	Camí
34	2929	F:FO	x	?		x				C					190910	20	Aphyllanthes monspeliensis	Liliàcies	Joan
35	1232	E:F														no	Aptium nodiflorum L. ssp.nodiflorum	Umbel·líferes	Asi bi
36	146a	F														si	Aquilegia vulgaris L. Ssp. Vulgaria	Ranunculàcies	Bonen
37	832b															si	Arabis hirsuta (L.) Scop. Ssp. Sagittata	Crucíferes	x
38	832															si	Arabis hirsuta (L.) Scop.	Crucíferes	Arabi
39	1691	E: F:FO	x		x										190810	25	Arbutus unedo	Ericàcies	Arbut
40	2594	E:F			?	x										si	Arctium minus	compostes	Ulapa
41	1692	E: F:FO	x		x										190817	25	Arctostaphylos uva-ursi L.	Ericàcies	Boixa
42	1462b															si	Arenaria aggregata ssp capitata?	Arenariàcies	
43	1460															si	Arenaria combricensis Brot	Cariofil·làcies	Aren
44	1457															si	Arenaria serpyllifolia L.	Cariofil·làcies	Aren
45	1457b															si	Arenaria serpyllifolia ssp serpyllifolia	Cariofil·làcies	Aren
46	406	F	x	x					x	x					20200209	si	Argyrolobium zannoni (Turra) P.W. Ba	Papilionàcies	Argi

acabat. Es tracta de detectar punts forts i punts febles a Sant Magí de la Brufaganya, té per títol:

Què sabem de SANT MAGÍ DE LA BRUFAGANYA? Què en volem saber?.

L'enquesta té com a premisses que s'ompli amb facilitat, que no indueixi a error, que pugui ser contestada per tots els perfils professionals i laborals.

Els ítems segueixen les línies de treball que s'inicien amb el projecte Sant Magí 2020 començat el 2019 (amb suport del IRMU) que commemora els 400 anys de l'Aplec de Sant Magí de la Brufaganya, documentat al llibre de Mn. Joan Segura *Història del Santuari de Sant Magí de la Brufaganya*, Santa Coloma de Queralt, 1994. Són dades rellevants de les 263 persones que han respost. Entre les conclusions s'observa:

- Un bon coneixement de les festes i aplecs.
- Una valoració de la qualitat i ambient acollidor dels concerts i activitats.
- Voluntat d'ajudar en el que calgui.
- Apareix una revifalla de les activitats de difusió de natura.
- Poc coneixement de les recerques patrimonials i històriques de Sant Magí de la Brufaganya.

El debat: Tothom té la paraula

Arriba la part més participativa de la Jornada: El debat.

Fruit de les conferències, comunicacions i presentació puntual de l'enquesta sobre punts forts i febles de Sant Magí de la Brufaganya, s'inicia la part final de la Jornada. Max Turull, professor de dret de la UB (Universitat de Barcelona), presenta un resum de les diferents aportacions ressaltant les línies que emergeixen i les que sembla més difícil de dinamitzar. Fa evident els **molts fils** que té Sant Magí de la Brufaganya, cada fil porta a unes descobertes més o menys iniciades amb persones i grups disposades a tirar-les endavant, ara bé, com fer-ho?

Les intervencions comencen de forma pausada. Ajuden molt les intervencions dels ponents que assisteixen entre el públic i poc a poc les idees i propostes creixen de ritme. És una pluja d'idees i caldrà anar perfilant la tasca, però com dèiem al debat, hi ha molts "fils" i de cada fil, es pot treure molta feina. El coordinador anima, es van demanant paraules, se'ns fan quasi les dues i encara hi som. En el recull final Max Turull, el conductor del debat, treu fins a tretze "fils" agrupats en àmbits (patrimoni, natura, tradició...).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Natura	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tradicions religioses	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Història oral	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Patrimoni arquitectònic	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Camins i Rutes	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Max Turull i Rita Armejach.

En nom de l'Associació d'Amics de Sant Magí de la Brufaganya i el seu entorn, Rita Armejach agraeix l'assistència presencial i virtual i dóna per clausurada la "Primera Jornada d'Estudis de la Brufaganya".

Queda ara la feina dura: Reconduir els fils començats i fer que donin fruits esplendorosos. Mimar i potenciar aquests petits fils que neixen com els llucs i que cal tractar amb molt de compte perquè no es malmetin tot preservant el que és essencial a Sant Magí:

- Tots som igual d'importants, sigui quin sigui la feina que hi fem. Voluntaris, Universitats i entitats trobarem el nostre espai de recerca.

- Tots hi podem participar, sigui

on sigui l'espai geogràfic on estem i la situació familiar i/o professional que tinguem. La presencialitat i la virtualitat són innates en les recerques que es fan a Sant Magí i en la seva difusió. Les Tecnologies ens ajuden moltíssim en aquest aspecte

- Totes les recerques son útils, sigui quin sigui el camp de treball on es duiguin a terme. Des d'aquella conversa del avi d'un mas que permet fer una troballa, fins al projecte impulsat per les institucions que permet una descoberta; tot el que no recollim es perdrà i això no pot passar a Sant Magí.

I sobretot, el que fem no pot malmetre la pau i tranquil·litat d'aquest espai tan estimat.